

охотничим оружием. В ч. 2 ст. 263 УК Украины приводятся определенные типы холодного оружия – «кинжалы, финские ножи, кастеты», что в целом нельзя признать удачным, ибо не каждый кинжал, финский нож или кастет относится к холодному оружию и в данной ситуации возможно различное толкование указанной нормы. УК РФ содержит родовое понятие «холодное оружие», которое охватывает все известные типы холодного оружия. Помимо холодного оружия в РФ также криминализованы незаконные действия с газовым и метательным оружием.

2. Уголовно-наказуемые деяния. УК Украины предусматривает ответственность за незаконное ношение, хранение, приобретение, изготовление, ремонт, передачу либо сбыт запрещенных предметов. УК РФ, помимо перечисленных действий, устанавливает также ответственность за незаконную перевозку огнестрельного оружия.

3. Квалифицированные составы. В УК РФ (ст. 222 и 223) предусмотрены квалифицирующие и особо квалифицирующие признаки незаконного оборота и изготовления оружия. Части 2 этих статей предусматривают ответственность за совершение преступления группой лиц по предварительному сговору или неоднократно. Части 3 ст. 222 и 223 устанавливают ответственность за деяния, предусмотренные частями первой или второй указанных статей, совершенные организованной группой. В ст. 263 УК Украины не содержится ни одного квалифицирующего признака.

4. Вопросы законодательной техники. Особенностью УК РФ является выделение части альтернативных незаконных деяний в отношении оружия в отдельную статью «Незаконный ремонт оружия» (ст. 223). УК Украины объединяет все альтернативные деяния в ст. 263. Кроме того, и в УК РФ, и в УК Украины имеются издержки в законодательной технике при конструировании указанных статей. Так, ст. 263 УК Украины носит название «Незаконное обращение с оружием, боевыми припасами или взрывчатыми веществами», а в диспозиции данной статьи указываются, помимо перечисленных предметов, еще и взрывные устройства. В ст. 222 УК РФ законодателю удалось избежать подобной неточности. Но уже в диспозицию ч. 1 ст. 223 вводится термин, которого нет в названии статьи, а именно – «ремонт огнестрельного оружия». Анализируя указанную статью, нетрудно заметить и еще одну неточность – в названии речь идет только об оружии, тогда как в диспозиции ч. 1 указываются дополнительно «комплектующие детали к огнестрельному оружию», «боеприпасы», «взрывчатые вещества» и «взрывные устройства».

УК обоих государств предусматривают освобождение от уголовной ответственности лица, добровольно сдавшего предметы, указанные в соответствующих статьях (ст. 222, 223 УК РФ, ст. 263 УК Украины). Однако помимо сходства указанных положений есть и некоторые различия. В УК Украины данное положение закреплено непосредственно в ст. 263 (в виде части третьей), в УК РФ к каждой из статей (ст. 222 и 223) имеются Примечания, содержащие соответствующие предписания. Кроме указанного, есть и еще одно, на наш взгляд, более существенное различие. В Примечаниях к ст. 222 и 223 УК РФ в числе одного из условий освобождения от уголовной ответственности указывается отсутствие в действиях лица, добровольно сдавшего оружие, иного состава преступления. В ч. 3 ст. 263 УК Украины такое условие не закреплено.

Таким образом, проанализировав статьи Уголовных кодексов РФ и Украины, регламентирующие ответственность за незаконные действия с оружием и иными предметами, указанными в данных статьях, можно заметить, что наряду с общим сходством имеется и целый ряд различий. В целом, на наш взгляд, несмотря на имеющиеся огрехи в законодательной технике, УК РФ более успешно и дифференцированно устанавливает ответственность за преступления данной категории. Представляется, что УК РФ более адекватен уровню развития и распространения различных видов и типов оружия и степени их общественной опасности. Включение в него большего количества альтернативных признаков объективной стороны тоже можно считать его несомненным плюсом. Однако наиболее существенным преимуществом УК РФ по сравнению с УК Украины, по нашему мнению, следует признать наличие в УК РФ квалифицированных составов, позволяющих более дифференцированно подходить к назначению наказания, в зависимости от степени общественной опасности деяния и лица, совершившего преступление.

С. Стадник,
ад'юнкт Національної академії внутрішніх справ
України, м. Київ

ПРОБЛЕМА КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЙ ЗА «СТВОРЕННЯ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ»

Перехід України до ринкових відносин, приватизація державної та колективної власності, що проводиться в державі, реорганізації адміністративного контрольно-ревізійного апарату і слабкість економічного та податкового контролю значно збільшили можливості організованої злочинності, а перш за все економічної, і вона не забарилась цим скористатись [1].

Саме тому в вітчизняному кримінальному законодавстві вперше з'явилась норма, що передбачає відповідальність за «створення злочинної організації». Вона є правовою основою для формування захисного механізму суспільства від такого небезпечного явища, як організована злочинність. Однією з умов виділення злочинної організації в якості окремої кримінально-правової категорії є потреба в притягненні до кримінальної відповідальності осіб, безпосередньо здійснюючих організацію та загальне керівництво злочинною діяльністю, не пов'язане з підготовкою та вчиненням конкретних злочинів.

Головним питанням встановлення відповідальності за організаційну діяльність по вчиненню злочинів є чітке, виключаюче подвійне тлумачення, визначення поняття і ознак злочинної організації.

Назва «Організація» (фр.organization – будова, структура чогось) - дія за значенням організувати, організувати і організуватися, організуватися: 1) об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій і т. ін.; 2) особливості будови чого-небудь, структура.[2].

Кримінальний кодекс формулює основні ознаки злочинної організації, як-то спрямованість на вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, згуртованість, стійкість, ієрархічна побудова об'єднання тощо.

Кримінально-правове визначення поняття злочинної організації базується на розкритті змісту ознак організованої групи, сформульованому в ч.3 ст.28 Нового КК України, де вказано, що «злочин вважається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три або більше), які попередньо зорганізувались у стійке об'єднання для вчинення цього та інших (іншого) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи».

Виходячи з викладеного безпосереднього тлумачення частин ст.28 КК, відмінність між поняттями групи за попередньою змовою, організованою групою та злочинною організацією є участь у злочині трьох або більше осіб та стійке об'єднання, а між організованою групою та злочинною організацією – ієрархічна побудова організації.

На відміну від групи осіб за попередньою змовою ознакою організованої групи та злочинної організації, у всякому разі на початок їх утворення, є наявність організатора – особи, яка створила чи принаймні, ініціювала створення групи (організації). Співучасть за попереднім зговором може характеризуватися наявністю організатора конкретного злочину, а не групи.

Тут необхідно визначитися з поняттям стійкості. В якості критерію стійкості А.А.Герцензон, В.Д.Меншагин, А.Л.Ошерович, А.А.Пионтковський пропонували розглядати кількість запланованих та вчинених злочинів [3]. Російський вчений-юрист Л.Д.Гаухман одним з елементів стійкості групи вказує наявність організатора групи. "Саме організатор, пише він, - включаючи керівника, розробляє план злочинних дій, розподіляє ролі між членами групи, направляє та коректує їх дії підтримує дисципліну в групі та інше" [4].

Таким чином, до ознак стійкості слід віднести: наявність в групі двох чи більше осіб; єдиний умисел на здійснення злочинів, відносна сталість форм та методів злочинної діяльності; тривалість існування; наявність певного рівня організації (планування та ретельна підготовка до вчинення злочинів, розподілення ролей між членами групи та ін.), сталий склад групи; наявність організатора.

Основною обов'язковою ознакою злочинної організації, яка відокремлює її від інших форм співучасті є ієрархічна структура. Слово "ієрархія" означає принцип розташування частин та елементів цілого в певному порядку від вищого до нижчого [5], що за аналізованою нормою може складатися мінімум з трьох осіб, так як, на нашу думку, ієрархічною є тільки така структура, в якій не менше однієї ланки входить в водночас у відносини як єдиноначальності, так і підпорядкованості

Наступною ознакою "злочинної організації" є наявність спеціальної мети. Відповідно до диспозиції ч.1 ст.255 злочинна організація повинна створюватися з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину (злочинів). Однак це не означає, що в процесі своєї діяльності злочинна організація не може робити й інші, не віднесені до цієї категорії класифікації, злочини. Разом з тим, слід зазначити, що дана ознака не бездоганна, так як з погляду традиційної організованої злочинності основними прибутковими промислами є незаконний обіг наркотиків і зброї, які відносяться до числа тяжких злочинів, що не можна сказати про злочини в сфері ігрового та шоу-бізнесу, а також про контроль за проституцією та порнографією, тобто перелік питань, що являють інтерес для організованої злочинності досить великий, але створення організації з метою вчинення саме нетяжких злочинів, відповідно до прямої вимоги закону, не може кваліфікуватися по ст.255 КК, що природно зменшує можливості правоохоронних органів. Це є обставиною, що викликає сумнів у достатній ефективності аналізованої норми.

На наш погляд, більш обґрунтованим було б виділення обов'язковою ознакою злочинної організації прагнення членів співтовариства, в підсумку, до отримання незаконних доходів. Тим паче, що це, власне кажучи, більш відповідає характеристиці злочинної організації.

Привертає до себе увагу деяка недосконалість побудови норми Особливої частини кодексу, де назва статті "створення злочинної організації" не відповідає її диспозиції, яка несе в собі значно ширший зміст, ніж саме "створення". Адже "створення" – дія за значенням створити, створювати, і виражається в наступному: 1) давати життя, існування чому-небудь; 2) почати існування, з'являтися, 3) організуватися, заснуватися, 4) складатися, підготовлюватися, забезпечуватися, 5) виникати, ставати наявним, відбуватися [6]. У законі підкреслюється, що відповідальність настає за "створення" організації. В зв'язку з цим виникає дуже принципове питання: чи слід з цього формулювання, що організація може створитися з абстрактними цілями злочинної діяльності? Ми вважаємо, що в силу принципів кримінального права відповідальність за організацію злочинної організації може бути тільки при обов'язковій умові, що вона створюється для здійснення конкретно визначених злочинів: вбивств, зґвалтувань, розкрадань, вимагання, заволодіння транспортними засобами і т.д. В зв'язку з цим, на наш погляд, більш доцільно було б назвати дану статтю "об'єднання в злочинну організацію", що більше відповідає об'єктивній стороні злочину, так як термін "об'єднання" – це дія за значенням об'єднати та об'єднатися, тобто з'єднувати в одне ціле; робити єдиним, цілим; згуртовувати, єднати на ґрунті спільності мети, поглядів, інтересів; групуватися за певним принципом або спільною ознакою, становлячи систему чого-небудь [7].

Таким чином, своєю новизною, теоретичною нерозробленістю, відсутністю слідчо-судової практики кваліфікації за вчинення даного злочину, розглядувана нами норма торкається багатьох дискусійних питань, оскільки діяння, які вона криміналізує, багатогранні, потребують прискіпливого вивчення, притому, в найкоротший термін, оскільки злочинність має властивість поширюватися та еволюціонувати, що потребує вчасної та ефективної протидії з боку суспільства та держави.

Література

1. Див., наприклад.: Потебенько М.О. Координація боротьби з організованою злочинністю і корупцією в Україні та за кордоном. // Науково-практичний журнал Координаційного комітету по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президенті України. - 2001. - № 4.- С.7-8; Азаров М.Я. Обмеження корупції та тіньової економічної діяльності: проблеми та перспективи. Там же: С.76-82 тощо.
2. Див.: Словник Української мови // Гол. ред. кол. І.К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1974. - Т.5 – С.739.
3. Див.: Герцензон А.А., Меншагин В.Д., Ошерович А.Л., Пионтковський А.А. Государственные преступления. – М., 1938. - С.128.
4. Див.: Уголовное право. Часть общая. Часть Особенная. Учебник //Под общей редакцией проф. Л.Д.Гаухмана, проф. Л.М.Колодкина, проф. С.В.Максимова – М.: Юриспруденция, 1999. - С.154.
5. Див.: Українська Радянська енциклопедія / Під. Ред. О.С. Мельничука. – К., 1979. – Т.4. – С.340
6. Див.: Словник Української мови // Гол. ред. кол. І.К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1978. - Т.9 – С.675-676
7. Див.: Там само. – 1974.- Т. 5. - С.494-495.

А.Станько,

студент 5 курсу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Поділ Особливої частини Кримінального кодексу України (далі - КК України) на розділи має суттєве значення для розмежування видів злочинів і відіграє важливу роль для застосування покарання за вчинення певних злочинів. При цьому Особлива частина КК України будується за ступенем суспільної небезпеки: від більшої до меншої.

Ступінь суспільної небезпеки визначається державною політикою в конкретних умовах суспільного розвитку. Наприклад, в радянському кримінальному законодавстві найбільш суспільно небезпечними діяннями були злочини проти держави, проти